Sbírka soudních rozhodnutí

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (šestého senátu)

22. června 2022 *

Obsah

I. Právní rámec . . . 4

A. Unijní právo . . . 4

1. Směrnice o přírodních stanovištích . . . 4

2. Směrnice o ochraně ptáků . . . 5

B. Slovenské právo . . . 5

1. Zákon o ochraně přírody . . . 5

2. Zákon o lesích . . . 7

II. Postup před zahájením soudního řízení . . . 10

III. K žalobě . . . 11

A. K prvnímu žalobnímu důvodu, vycházejícímu z porušení čl. 6 odst. 3 směrnice o stanovištích ve spojení s jejím článkem 7 . . . 11

1. Argumentace účastnic řízení . . . 11

2. Závěry Soudního dvora . . . 13

a) K přípustnosti . . . 13

b) K věci samé . . . 15

1) Úvodní poznámky . . . 15

2) K první části prvního žalobního důvodu, týkající se PÚL . . . 16

3) Ke druhé části prvního žalobního důvodu, týkající se nutné těžby . . . 16

* Jednací jazyk: slovenština.

4) Ke třetí části prvního žalobního důvodu, týkající se opatření určených k předcházení hrozbám pro lesy a k odstraňování následků škod způsobených škodlivými činiteli . . . 17

B. Ke druhému žalobnímu důvodu, vycházejícímu z porušení čl. 6 odst. 2 směrnice o stanovištích ve spojení s jejím článkem 7 . . . 17

1. Argumentace účastnic řízení . . . 17

2. Závěry Soudního dvora . . . 19

a) K přípustnosti . . . 19

b) K věci samé . . . 20

C. Ke třetímu žalobnímu důvodu, vycházejícímu z porušení čl. 4 odst. 1 směrnice o ochraně ptáků . . . 22

1. Argumentace účastnic řízení . . . 22

2. Závěry Soudního dvora . . . 23

a) K přípustnosti . . . 23

b) K věci samé . . . 24

IV. K nákladům řízení . . . 26

„Nesplnění povinnosti státem – Směrnice 92/43/EHS – Článek 6 odst. 2 a 3 – Ochrana přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin – Směrnice 2009/147/ES – Článek 4 odst. 1 – Ochrana volně žijících ptáků – Tetřev hlušec (*Tetrao urogallus*) – Programy péče o les – Nutná těžba – Odpovídající posouzení jejich důsledků – Lokality sítě Natura 2000 – Zvláště chráněné oblasti určené pro ochranu tetřeva hlušce – Absence opatření k zamezení poškozování stanovišť, jakož i zvláštních ochranných opatření v některých oblastech“

Ve věci C-661/20,

jejímž předmětem je žaloba pro nesplnění povinnosti na základě článku 258 SFEU, podaná dne 5. prosince 2020,

Evropská komise, zastoupená C. Hermesem a R. Lindenthalem, jako zmocněnci,

žalobkyně,

proti

Slovenské republice, zastoupené B. Ricziovou, jako zmocněnkyní,

žalované,

SOUDNÍ DVŮR (šestý senát),

ve složení I. Ziemele, předsedkyně senátu, A. Arabadžev (zpravodaj), předseda prvního senátu, a P. G. Xuereb, soudci,

generální advokátka: J. Kokott,

vedoucí soudní kanceláře: A. Calot Escobar,

s přihlédnutím k písemné části řízení,

s přihlédnutím k rozhodnutí, přijatému po vyslechnutí generální advokátky, rozhodnout věc bez stanoviska,

vydává tento

Rozsudek

1 Svou žalobou se Evropská komise domáhá, aby Soudní dvůr určil, že Slovenská republika tím, že:

– v rozporu s čl. 6 odst. 3 směrnice Rady 92/43/EHS ze dne 21. května 1992 o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin (Úř. věst. 1992, L 206, s. 7; Zvl. vyd. 15/02, s. 102, dále jen „směrnice o stanovištích“) ve spojení s jejím článkem 7 vyjmula programy údržby lesů (dále i „PÚL“) a jejich změny, nutnou těžbu, jakož i opatření určená k předcházení hrozbám pro lesy a odstraňování následků škod způsobených přírodními pohromami z povinnosti, aby v případě, že mohou mít významný vliv na lokality NATURA 2000, byly předmětem odpovídajícího posouzení jejich důsledků pro dotyčnou oblast z hlediska cílů její ochrany,

– v rozporu s čl. 6 odst. 2 směrnice o stanovištích ve spojení s jejím článkem 7 nepřijala vhodná opatření k zabránění poškozování stanovišť a významného vyrušování ve zvláště chráněných oblastech (dále jen „ZCHO“) určených pro ochranu tetřeva hlušce (*Tetrao urogallus*) (ZCHO Nízké Tatry SKCHVU018, ZCHO Tatry SKPU030, ZCHO Veľká Fatra SKCHVU033, ZCHO Muránska planina-Stolica SKVU017, ZCHO Chočské vrchy SKCHVU050, ZCHO Horná Orava SKCHVU008, ZCHO Volovské vrchy SKCHVU036, ZCHO Malá Fatra SKCHVU013, ZCHO Poľana SKCHVU022, ZCHO Slovenský raj SKCHVU053, ZCHO Levočské vrchy SKCHVU051 a ZCHO Strážovské vrchy SKCHVU028),

– v rozporu s čl. 4 odst. 1 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/147/ES ze dne 30. listopadu 2009 o ochraně volně žijících ptáků (Úř. věst. 2010, L 20, s. 7, dále jen „směrnice o ochraně ptáků“) nepřijala v ZCHO určených pro ochranu tetřeva hlušce (*Tetrao urogallus*) za účelem zajištění jeho přežití a rozmnožování v jeho areálu rozšíření (ZCHO Nízké Tatry SKCHVU018, ZCHO Tatry SKCHVU030, ZCHO Veľká Fatra SKCHVU033, ZCHO Muránska planina-Stolica SKCHVU017, ZCHO Volovské vrchy SKCHVU036, ZCHO Malá Fatra SKCHVU013 a ZCHO Levočské vrchy SKCHVU051) zvláštní opatření ochrany jeho stanovišť,

nesplnila povinnosti, které pro ni vyplývají.

I. Právní rámec

A. Unijní právo

1. Směrnice o přírodních stanovištích

2 Článek 2 odst. 2 této směrnice stanoví:

„Cílem opatření přijímaných na základě této směrnice je zachování nebo obnova příznivého stavu z hlediska ochrany u přírodních stanovišť, druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin v zájmu Společenství.“

3 Článek 6 směrnice zní takto:

„1. Pro zvláštní oblasti ochrany stanoví členské státy nezbytná ochranná opatření zahrnující v případě potřeby odpovídající plány péče vypracované speciálně pro dané lokality nebo integrované do jiných plánů rozvoje a vhodná opatření právního, správního nebo smluvního charakteru, která odpovídají ekologickým požadavkům typů přírodních stanovišť uvedených v příloze I a druhů uvedených v příloze II, jež se na těchto lokalitách vyskytují.

2. Členské státy přijmou vhodná opatření, aby v oblastech zvláštní ochrany vyloučily poškozování přírodních stanovišť a stanovišť druhů ani k [, jakož i] vyrušování druhů, pro něž jsou tato území určena, pokud by takové vyrušování mohlo být významné ve vztahu k cílům této směrnice.

3. Jakýkoli plán nebo projekt, který s určitou lokalitou přímo nesouvisí nebo není pro péči o ni nezbytný, avšak bude mít pravděpodobně na tuto lokalitu významný vliv, a to buď samostatně, nebo v kombinaci s jinými plány nebo projekty, podléhá odpovídajícímu posouzení jeho důsledků pro lokalitu z hlediska cílů její ochrany. S přihlédnutím k výsledkům uvedeného hodnocení důsledků pro lokalitu a s výhradou odstavce 4 schválí příslušné orgány příslušného státu tento plán nebo projekt teprve poté, co se ujistí, že nebude mít nepříznivý účinek na celistvost příslušné lokality, a co si v případě potřeby opatří stanovisko široké veřejnosti.

4. Pokud navzdory negativnímu výsledku posouzení důsledků pro lokalitu musí být určitý plán nebo projekt z naléhavých důvodů převažujícího veřejného zájmu, včetně důvodů sociálního a ekonomického charakteru, přesto uskutečněn a není-li k dispozici žádné alternativní řešení, zajistí členský stát veškerá kompenzační opatření nezbytná pro zajištění ochrany celkové soudržnosti sítě NATURA 2000. O přijatých kompenzačních opatřeních uvědomí Komisi.

Jestliže se na [v] dotyčné lokalitě vyskytují prioritní typy přírodních stanovišť a/nebo [nebo] prioritní druhy, pak mohou být uplatněny pouze důvody související s ochranou lidského zdraví a veřejné bezpečnosti s nesporně příznivými důsledky mimořádného významu pro životní prostředí nebo jiné naléhavé důvody převažujícího veřejného zájmu podle stanoviska Komise[, k nimž Komise vydala své stanovisko].“

4 Článek 7 uvádí:

„Povinnosti vyplývající z ustanovení čl. 6 odst. 2, 3 a 4 této směrnice nahrazují povinnosti vyplývající z první věty čl. 4 odst. 4 směrnice [Rady] 79/409/EHS [ze dne 2. dubna 1979 o ochraně volně žijících ptáků (Úř. věst. 1979, L 103, s. 1; Zvl vyd. 15/01, s. 98)], pokud jde o území označená podle čl. 4 odst. 1 nebo obdobně uznaná podle čl. 4 odst. 2 uvedené směrnice, a to ode dne [začátku] provádění

této směrnice nebo ode dne označení nebo uznání členským státem podle směrnice 79/409[…], podle toho, které datum je pozdější.“

2. Směrnice o ochraně ptáků

5 Článek 4 odst. 1 směrnice stanoví:

„Druhy uvedené v příloze I musí být předmětem zvláštních opatření týkajících se ochrany jejich stanovišť s cílem zajistit přežití těchto druhů a rozmnožování v jejich areálu rozšíření.

V této souvislosti musí být brány v úvahu

a) druhy ohrožené vyhubením;

b) druhy citlivé vůči specifickým změnám na jejich [svém] stanovišti;

c) druhy pokládané za vzácné s ohledem na málo početné populace nebo prostorově omezené místní rozšíření;

d) ostatní druhy vyžadující zvláštní pozornost z důvodů specifického charakteru jejich [svého] stanoviště.

Trendy a kolísání početnosti populací musí být zohledněny jako podklady pro hodnocení.

Členské státy především označí území nejvhodnější z hlediska počtu druhů a rozlohy jako zvláště chráněné oblasti určené pro ochranu těchto druhů, přičemž vezmou v úvahu jejich požadavky na ochranu na pevnině a na moři v zeměpisné oblasti, na niž se tato směrnice vztahuje.“

6 Mezi druhy živočichů, které jsou předmětem zvláštních opatření chránících jejich stanoviště, aby v rámci jejich areálů rozšíření bylo zajištěno jejich přežití a rozmnožování, jejichž seznam je uveden v příloze I směrnice, je uveden tetřev hlušec (*Tetrao urogallus*).

B. Slovenské právo

1. Zákon o ochraně přírody

7 Zákon č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny (zákon č. 543/2002 Sb. o ochraně přírody a krajiny) ve znění účinném k 24. březnu 2019 (dále jen „zákon o ochraně přírody“) ve svém § 4 odst. 1 a 2 uvádí:

„1. Každý, kdo provádí činnosti, které mohou ohrozit, poškodit nebo zničit rostliny, živočichy nebo jejich stanoviště, je povinen postupovat tak, aby nedošlo k jejich zbytečnému úhynu, poškození nebo zničení.

2. Pokud některá z činností uvedených v odstavci 1 ohrožuje existenci rostlinných a živočišných druhů nebo vede k jejich degeneraci, narušení reprodukční schopnosti nebo zániku jejich populací, státní orgán ochrany přírody a krajiny (dále jen „orgán ochrany přírody“) po předchozím upozornění takovou činnost omezí nebo zakáže.“

8 Ustanovení § 26 odst. 5 a 6 zákona ve znění zákona č. 356/2019 Sb., který nabyl účinnosti dne 1. ledna 2020, uvádí:

„5. V chráněných ptačích oblastech jsou zakázány činnosti, které mohou mít negativní dopad na předmět ochrany. Na nutnou těžbu a opatření na ochranu lesa v chráněných ptačích oblastech, v nichž platí jiný než pátý stupeň ochrany, se přiměřeně vztahují ustanovení § 14 odst. 6 a 7.

6. Vláda nařízením klasifikuje biotopy druhů ptáků evropského významu a biotopy stěhovavých ptáků uvedené na schváleném seznamu ornitologických lokalit jako chráněné ptačí oblasti a vymezí jejich hranice a seznam činností uvedených v odstavci 5, včetně územních a časových omezení jejich výkonu.“

9 Ustanovení § 28 odst. 4 až 9 zákona zní takto:

„4. Okresní úřad v sídle kraje vydá k návrhu plánu nebo projektu uvedeného v odstavci 3 odborné stanovisko k možnosti jeho významného vlivu na oblast sítě chráněných oblastí. Má-li být plán nebo projekt uskutečněn na území několika krajů, vydá toto stanovisko okresní úřad v sídle kraje, na jehož území má být realizována největší část plánu nebo projektu. Odborné stanovisko může vydat rovněž ministerstvo nebo okresní úřad v sídle kraje z vlastního podnětu, pokud podnět k jeho vydání byl zjištěn v průběhu řízení o udělení výjimky, souhlasu nebo vyjádření podle tohoto zákona. Pokud podle odborného stanoviska plán nebo projekt může mít samostatně nebo ve spojení s jiným plánem nebo projektem významný vliv na toto území, bude předmětem posouzení vlivů dle zvláštního předpisu.

5. Plán nebo projekt lze schválit nebo povolit pouze tehdy, pokud je na základě výsledků posouzení vlivů provedeného podle zvláštního předpisu prokázáno, že nebude mít nepříznivý vliv na celistvost oblasti sítě chráněných oblastí z hlediska cílů její ochrany (dále jen ‚nepříznivý vliv na celistvost oblasti‘).

6. Plán nebo projekt, který může mít nepříznivý vliv na celistvost oblasti, může být schválen nebo povolen pouze tehdy, pokud se prokáže, že neexistují jiná alternativní řešení a musí být uskutečněn z naléhavých důvodů převažujícího veřejného zájmu, včetně důvodů sociální a ekonomické povahy. V takovém případě jsou přijata kompenzační opatření k zajištění ochrany celkové soudržnosti evropské sítě chráněných oblastí.

7. Vyskytují-li se v oblasti sítě chráněných oblastí prioritní biotopy nebo druhy, může být plán nebo projekt, který může mít nepříznivý vliv na celistvost oblasti, schválen nebo povolen pouze z takových naléhavých důvodů převažujícího veřejného zájmu, které souvisejí s veřejným zdravím a veřejnou bezpečností nebo s příznivými důsledky zásadního významu pro životní prostředí, a z jiných naléhavých důvodů převažujícího veřejného zájmu založených na stanovisku Evropské komise.

8. O tom, zda schválení plánu nebo povolení projektu, které mají nepříznivý vliv na celistvost oblasti, představuje převažující veřejný zájem, rozhoduje vláda na základě návrhu předloženého ministerstvem na žádost ústředního orgánu státní správy, do jehož působnosti schvalovaný plán nebo povolovaný projekt spadá. Žádost obsahuje informace o rozsahu a lokalizaci navrhovaných kompenzačních opatření a výši finančních prostředků nezbytných k jejich realizaci, jakož i stanovisko ministerstva k tomuto rozsahu a lokalizaci. Informace poskytuje navrhovatel a stanovisko vydává ministerstvo na jeho žádost.

9. Návrh kompenzačních opatření vypracuje na náklady navrhovatele orgán ochrany přírody nebo odborně způsobilá osoba (§ 55) ve spolupráci s orgánem ochrany přírody. Navrhovatel je povinen vyžádat si souhlas ministerstva s návrhem kompenzačních opatření, a to ještě před schválením plánu nebo povolením projektu.“

10 Ustanovení § 85 odst. 3 a 4 zákona upřesňuje:

„3. V případě řízení, jehož předmětem je splnění povinností podle zvláštního zákona, vydá orgán ochrany přírody rozhodnutí do termínu plánované činnosti, byla-li žádost podána v souladu s § 82 odst. 1 alespoň 30 dnů před plánovanou činností.

4. Pokud orgán ochrany přírody rozhodnutí podle odstavce 3 nepřijme, má se za to, že přijal rozhodnutí, kterým se žádosti vyhovuje.“

11 Ustanovení § 104g odst. 4 a 11 zákona ve znění zákona č. 356/2019 Sb. uvádí:

„4. Zákazy podle § 13 odst. 1 písm. c) a § 14 odst. 1 písm. l) se nevztahují na činnosti vykonávané v rámci programů údržby lesů, k nimž byl protokol podle zvláštního předpisu vyhotoven do 31. prosince 2019.

[…]

11. Orgán ochrany přírody (§ 65a) do 31. prosince 2020 posoudí důsledky těžby, s nímž počítají programy údržby lesů schválené podle odstavce 10, v oblastech evropské sítě oblastí ochrany, a v této lhůtě předloží orgánu ochrany přírody podnět k vydání rozhodnutí podle § 14 odst. 6 a 7, pokud taková těžba může nepříznivě ovlivnit předmět ochrany oblasti, nebo předloží orgánu ochrany přírody podnět k podání žádosti o změnu programu údržby lesů za účelem zapracování opatření k vyloučení takového nepříznivého vlivu do programu údržby.“

2. Zákon o lesích

12 Ustanovení § 14 zákona č. 326/2005 Z. z. o lesoch (zákon č. 326/2005 Sb. o lesích) ve znění použitelném k 24. březnu 2019 (dále jen „zákon o lesích“) uvádí:

„1. Lesy zvláštního určení jsou lesy, které byly za takové označeny a jejichž účelem je uspokojovat zvláštní potřeby společnosti a právnických nebo fyzických osob, v důsledku čehož se u nich významně změní způsob obhospodařování oproti obvyklému způsobu (dále jen ‚zvláštní režim obhospodařování‘).

2. Za lesy zvláštního určení je možné prohlásit lesy

a) v ochranných pásmech vodárenských zdrojů I. a II. stupně, je-li při odběru povrchových nebo podzemních vod možno zajistit vydatnost a kvalitu vodního zdroje pouze zvláštním režimem obhospodařování;

b) v ochranných pásmech přírodních léčivých zdrojů a zdrojů přírodních minerálních vod a uvnitř lázeňské zóny lázní;

c) příměstské a jiné lesy s významnou zdravotní, kulturní nebo rekreační funkcí;

d) v oborách a bažantnicích;

e) v chráněných oblastech a na lesních pozemcích s výskytem biotopů evropského významu nebo chráněných druhů;

f) ve zřízených genových základnách lesních dřevin;

g) určené k lesnickému výzkumu a vzdělávání;

h) které jsou nezbytné pro potřeby obrany státu podle zvláštních předpisů (dále jen ‚vojenské lesy').

3. Jsou-li lesy zvláštního určení ve smyslu odst. 2 písm. e) vyhlášeny ve veřejném zájmu, vypracuje se návrh zvláštního režimu obhospodařování v rámci celkové studie stavu lesů [§ 38 odst. 2 písm. b)] provedené v součinnosti s žadatelem nebo jím pověřenou organizací."

13 Ustanovení § 23 odst. 6 až 10 zákona uvádí:

„6. Pokud nutná těžba přesahuje 1/20 celkového objemu dřeva určeného k těžbě v rámci programu péče o les pro lesní nebo vlastnický celek nebo nemůže-li ji správce lesa zrealizovat ve lhůtě šesti měsíců, vypracuje návrh harmonogramu realizace a předloží jej státnímu orgánu lesního hospodaření ke schválení. Státní orgán lesního hospodářství informuje státní orgán ochrany přírody a krajiny o zahájení řízení. Odvolání proti rozhodnutí schvalujícímu harmonogram nutné těžby nemá odkladný účinek.

7. Objem dřeva těženého v porostu starším 50 let lze oproti množství doporučenému v programu péče o les překročit nanejvýš o 15 %. Pokud objem vytěženého dřeva, včetně dřeva odumřelých a ponechaných stromů, dosáhl objemu doporučeného v programu péče o les navýšeného o 15 %, může správce lesa nadále provádět jen nutnou nebo mimořádnou těžbu.

8. Celkový objem dřeva určeného k těžbě v rámci programu péče o les pro lesní celek (§ 39 odst. 3) nelze překročit. Pokud v lesním celku působí více správců, nesmí žádný z nich těžbou překročit celkový objem dřeva určený k těžbě ve vlastnickém celku nebo porostu.

9. V případě překročení celkového objemu dřeva uvedeného v odstavci 8 provedením nutné nebo mimořádné těžby, může správce lesa provést:

a) naléhavou těžbu [§ 22 odst. 3 písm. a)] na základě změny programu péče o les [§ 43 odst. 2 a 3];

b) nutnou těžbu;

c) mimořádnou těžbu nebo

d) úkoly plánu hospodářských opatření [§ 40 odst. 2 písm. c)] na základě aktualizace programu péče o les [§ 43 odst. 4].

10. Úmyslnou těžbou se nesmí snížit zakmenění lesního porostu pod 7/10 plného zakmenění; to neplatí, pokud

a) je cílem snížení zakmenění obnovnou těžbou;

b) je cílem rekonstrukce lesa nebo

c) to vyplývá z funkčního zaměření ochranných lesů nebo ze zvláštního režimu hospodaření v lesích zvláštního určení.“

14 Ustanovení § 28 odst. 1 a 2 zákona uvádí:

„1. Správce lesa je povinen přijmout preventivní opatření k zamezení poškození lesa a zavést ochranná a obranná opatření proti škodám způsobeným škodlivými činiteli, zejména pak

a) zajistit, aby výskyt a rozvoj škodlivých činitelů a jimi způsobených poškození lesa byly zjišťovány a evidovány; při nadměrném výskytu pak o tom bezodkladně uvědomit státní orgán lesního hospodaření a orgán státní odborné kontroly ochrany lesů [(§ 29)];

b) přijmout preventivní opatření s cílem zabránit nadměrnému šíření biotických škodlivých činitelů a zajistit stabilitu a odolnost lesních porostů;

c) přednostně odstraňovat z lesních porostů nemocné a poškozené stromy, které mohou být zdrojem zvýšené četnosti biotických škodlivých činitelů, s výjimkou území s pátým stupněm ochrany;

d) upřednostňovat šetrné postupy a přípravky na ochranu lesa se zvláštním důrazem na biologické a biotechnické postupy při ochraně před škodami způsobovanými biotickými škodlivými činiteli;

e) hospodařit v lesích pod vlivem imisí v souladu s hospodářskými opatřeními uvedenými v programech péče o les za účelem zmírnění nepříznivých důsledků jejich působení;

f) zavést opatření k zabránění škodám způsobeným zvěří;

g) zavést preventivní opatření proti lesním požárům;

h) hospodařit v lese tak, aby neohrožoval lesy jiných vlastníků;

i) provádět další opatření na ochranu lesů uložená státním orgánem lesního hospodaření nebo orgánem státní odborné kontroly ochrany lesů [(§ 29)].

2. V případě ohrožení lesů nebo škod způsobených škodlivými činiteli je správce lesa povinen na své náklady neodkladně přijmout opatření k odvrácení ohrožení a k odstranění následků škod; v chráněných oblastech s pátým stupněm ochrany má tuto povinnost až po nabytí účinnosti rozhodnutí státního orgánu ochrany přírody a krajiny, kterým se povoluje výjimka.“

15 Ustanovení § 41 odst. 13 zákona ve znění zákona č. 356/2019 Sb., který nabyl účinnosti dne 1. ledna 2020, uvádí:

„Návrh programu péče schvaluje státní orgán lesního hospodaření formou rozhodnutí, jehož přílohou je program péče, poté, co správce informačního systému lesního hospodaření [(§ 45)] vydá osvědčení o správnosti a souladu vazeb mezi číselnými a grafickými údaji v návrhu programu péče, a poté, co dotčené orgány státní správy vydají závazné stanovisko k zohlednění připomínek a požadavků uplatněných podle odstavce 8; v případě oblastí evropské sítě oblastí ochrany rozhodne státní orgán

lesního hospodaření rovněž na základě posouzení provedeného podle zvláštního předpisu [(poznámka pod čarou 57aa, která odkazuje na § 28 zákona č. 543/2002 Sb. ve znění pozdějších předpisů], jehož součástí je návrh opatření, která zajistí, že provádění programu péče nebude mít na tyto oblasti negativní vliv. […]“

II. Postup před zahájením soudního řízení

16 V průběhu roku 2017 obdržela Komise několik stížností týkajících se nadměrné lesní těžby ve 12 ZCHO určených pro ochranu tetřeva hlušce (*Tetrao urogallus*) na Slovensku, která ovlivnila stav ochrany tohoto chráněného druhu.

17 Na schůzkách, které se konaly v říjnu 2017, únoru 2018, jakož i ve dnech 31. května až 1. června 2018, Komise několikrát vyzvala Slovenskou republiku, aby zajistila soulad s čl. 6 odst. 3 směrnice o stanovištích.

18 Dne 19. července 2018 zaslala Komise tomuto členskému státu v souladu s článkem 258 SFEU výzvu dopisem, v níž měla za to, že uvedený členský stát nesplnil povinnosti, které pro něj vyplývají ze směrnic o stanovištích a o ochraně ptáků, jelikož PÚL, nutná těžba, jakož i opatření určená k předcházení hrozbám pro lesy a odstraňování následků škod způsobených přírodními pohromami, které se týkají škodlivých činitelů, nebyly předmětem odpovídajícího posouzení vlivů na dotyčné ZCHO z hlediska cílů jejich ochrany.

19 Slovenské orgány na uvedenou výzvu odpověděly dne 12. září 2018, když připustily, že současný stav a trendy vývoje populace tetřeva hlušce (*Tetrao urogallus*) jsou pro ochranu tohoto chráněného druhu nepříznivé a že je nezbytné přijmout opatření ke zlepšení situace, včetně změny platných relevantních právních předpisů, tedy zákonů o ochraně přírody a o lesích.

20 Dopisem ze dne 24. ledna 2019 zaslala Komise Slovenské republice odůvodněné stanovisko, v němž jí vytkla, že řádně neprovedla čl. 6 odst. 3 směrnice o stanovištích ve spojení s jejím článkem 7, jakož i nesplnila povinnosti, které pro ni vyplývají z čl. 6 odst. 2 uvedené směrnice opět ve spojení s jejím článkem 7 a z čl. 4 odst. 1 směrnice o ochraně ptáků. Komise tento členský stát vyzvala, aby odůvodněnému stanovisku vyhověl ve lhůtě dvou měsíců.

21 Dopisy ze dne 21. března 2019, 21. června 2019, 20. prosince 2019 a 2. července 2020 odpověděla Slovenská republika na odůvodněné stanovisko a tvrdila, že nesplnění povinností jí bylo vytýkáno neopodstatněně.

22 V září 2019 byly zákony o ochraně přírody a o lesích s účinností k 1. lednu 2020 pozměněny tak, že Slovenská republika měla za to, že soulad vnitrostátních právních předpisů s unijním právem byl od tohoto data plně zaručen.

23 V listopadu 2019, červnu 2020 a říjnu 2020 obdržela Komise od stěžovatelů aktualizované informace potvrzující zničení stanovišť tetřeva hlušce (*Tetrao urogallus*), úbytku tohoto druhu mezi roky 2015 a 2018 a těžbu uskutečněnou v roce 2019 v ZCHO určených pro ochranu uvedeného druhu.

24 Mezi květnem a červencem 2020 obdržela Komise informace o hodnocení nutné těžby, které bylo provedeno v souladu s legislativními změnami, které ve slovenském právním řádu nabyly účinnosti dne 1. ledna 2020.

25 Vzhledem k tomu, že Komise měla za to, že opatření takto sdělená Slovenskou republikou nepostačovala k nápravě stavu souvisejícího s údajným nesplněním povinnosti, rozhodla se dne 5. prosince 2020 podat projednávanou žalobu.

III. K žalobě

26 Na podporu své žaloby se Komise dovolává tří důvodů vycházejících z porušení, zaprvé čl. 6 odst. 3 směrnice o stanovištích, zadruhé čl. 6 odst. 2 téže směrnice, jakož i zatřetí čl. 4 odst. 1 směrnice o ochraně ptáků.

A. K prvnímu žalobnímu důvodu, vycházejícímu z porušení čl. 6 odst. 3 směrnice o stanovištích ve spojení s jejím článkem 7

1. Argumentace účastnic řízení

27 Komise má za to, že Slovenská republika porušila čl. 6 odst. 3 směrnice o stanovištích ve spojení s jejím článkem 7 tím, že vyjmula PÚL a jejich změny, nutnou těžbu, jakož i opatření určená k předcházení hrozbám pro lesy a odstraňování následků škod způsobených přírodními pohromami z povinnosti, aby v případě, že mohou mít významný vliv na lokality Natura 2000, byly předmětem odpovídajícího posouzení jejich důsledků pro dotyčnou oblast z hlediska cílů její ochrany.

28 V tomto ohledu má Komise ohledně PÚL v prvé řadě za to, že tyto musí být považovány za plány nebo projekty, které s lokalitou přímo nesouvisí nebo nejsou pro péči o ni nezbytné, jelikož nestanoví žádný cíl ochrany ani ochranné opatření.

29 Podle tohoto orgánu mohou PÚL ohrozit cíle ochrany lokalit Natura 2000, jelikož jejich provádění může mj. vést k těžbě nebo výstavbě lesních cest v uvedených lokalitách nebo k jejich jinému ovlivnění. V souladu s čl. 6 odst. 3 směrnice o stanovištích jsou proto slovenské orgány povinny je podrobit odpovídajícímu posouzení jejich důsledků a schválit je pouze za podmínky, že nebudou mít nepříznivý účinek na celistvost dotčených lokalit.

30 Komise přitom uvádí, že k okamžiku uplynutí lhůty stanovené v odůvodněném stanovisku, tedy k 24. březnu 2019, slovenské právní předpisy nebyly s tímto ustanovením v souladu, jelikož PÚL byly považovány za dokumenty sloužící k ochraně přírody, a byly tak vyňaty z odpovídajícího posouzení jejich důsledků pro dotčené lokality, a jelikož od 1. ledna 2015 byla zrušena předchozí povinnost zahrnout do stanoviska orgánu ochrany přírody stanovisko k odpovídajícímu posouzení vlivů. Z postupu upraveného v § 41 odst. 13 zákona o lesích zejména vyplývá, že s orgánem pověřeným ochranou přírody byl konzultován návrh plánu, a nikoli jeho konečná verze, třebaže se tato mohla od té, k níž tento orgán vydal své stanovisko, lišit, a že nebylo provedeno odpovídající posouzení vlivů, pokud se orgán nevyjádřil do 15 dnů.

31 Mimoto Komise uvádí skutkový stav ke dni podání projednávané žaloby, přičemž zohledňuje legislativní změny, které nabyly účinnosti dne 1. ledna 2020 a jsou uvedeny v bodě 22 tohoto rozsudku. V tomto ohledu na jedné straně konstatuje, že tyto změny zaručují, aby PÚL podléhaly odpovídajícímu posouzení jejich důsledků, pokud není možné vyloučit jejich významný vliv na lokality Natura 2000, a vyřešily tak problém neslučitelnosti s čl. 6 odst. 3 směrnice o stanovištích,

pokud jde o PÚL, které byly vypracovány a schváleny po nabytí účinnosti těchto legislativních změn. Naproti tomu stávající a již schválené PÚL povinnosti provést odpovídající posouzení jejich důsledků nepodléhají.

32 Na druhé straně má Komise za to, že přechodná ustanovení zavedená těmito legislativními změnami nepostačují k zajištění souladu vnitrostátních právních předpisů s čl. 6 odst. 3 směrnice o stanovištích. Zaprvé tato ustanovení jasně neuvádějí, na jakém základě je orgán ochrany přírody povinen provést změnu již schváleného PÚL. Zadruhé neexistuje výslovná povinnost posoudit, zda takový PÚL může mít významný vliv na dotčenou lokalitu, ani výslovná povinnost provést odpovídající posouzení jeho důsledků. Zatřetí není zaručeno, že takové žádosti orgánu ochrany přírody, jejímž cílem bude změna již schváleného PÚL, bude vyhověno. Začtvrté jsou posuzovány pouze důsledky těžby stanovené PÚL, a nikoli důsledky PÚL jako celku. Zapáté není upřesněno, že schválené PÚL mohou být prováděny pouze tehdy, pokud nebudou mít nepříznivý účinek na celistvost lokalit Natura 2000.

33 Ve druhé řadě, pokud jde o nutnou těžbu, Komise nejprve podotýká, že musí být považována za plány nebo projekty, které nejsou pro lokality Natura 2000 nezbytné, jelikož nesledují cíl ochrany stanovišť nebo druhů odůvodňujících prohlášení lokality za „chráněnou lokalitu sítě Natura“.

34 Komise dále uvádí, že v okamžiku uplynutí lhůty stanovené v jejím odůvodněném stanovisku § 23 odst. 9 zákona o lesích stanovoval možnost provádět nutnou těžbu nad rámec stanovený v PÚL, aniž bylo vyžadováno povolení orgánu ochrany přírody.

35 Mimoto tento orgán upřesňuje, že podle použitelných vnitrostátních ustanovení bylo nezbytné informovat orgán ochrany přírody pouze tehdy, pokud objem těženého dřeva přesahoval 20 % porostů v oblasti, k níž se PÚL vztahuje, nebo pokud bylo dřevo těženo na souvislé ploše přesahující 0,5 ha. Kromě toho byl souhlas tohoto orgánu předpokládán, pokud orgán nevydal stanovisko ve lhůtě 30 dnů.

36 Během postupu před zahájením soudního řízení slovenské orgány rovněž v tomto ohledu uznaly neslučitelnost příslušných právních předpisů s čl. 6 odst. 3 směrnice o stanovištích a oznámily legislativní změny, které nabyly účinnosti dne 1. ledna 2020 a které zavádějí nová pravidla týkající se nutné těžby pro každou úroveň ochrany, jež však podle názoru Komise zůstávají nedostatečná.

37 Zejména správci lesů si podle § 23 odst. 14 zákona o lesích uchovávají možnost provádět nutnou těžbu nad rámec celkového objemu dřeva stanoveného v PÚL. Pokud jde o lokality druhé až čtvrté úrovně, do nichž spadá většina lokalit Natura 2000, třebaže orgán ochrany přírody může za určitých podmínek nutnou těžbu zakázat nebo omezit, není počítáno s jakýmkoliv odpovídajícím posouzením vlivů. Navíc slovenské orgány potvrdily, že i u páté úrovně ochrany bylo až do 1. ledna 2020 možné odchýlit se od zákazu těchto opatření na základě předpokládaného souhlasu orgánu ochrany přírody.

38 A konečně Komise poznamenává, že podíl nutné těžby na celkovém objemu těžby na Slovensku v roce 2017 činil přibližně 52 %. V letech 2014 až 2017 byl podíl nutné těžby na celkovém objemu v průměru více než 55 % a těžba stanovená v PÚL tedy byla ve srovnání s ním menšinová, přičemž v posledním desetiletí představovala nutná těžba mezi 40 % a 65 % těžby dřeva.

39 A ve třetí řadě, co se týče opatření určených k předcházení hrozbám pro lesy a k odstraňování následků škod způsobených škodlivými činiteli, která z týchž důvodů, jako jsou důvody uvedené v bodě 33 tohoto rozsudku, přímo nesouvisí s péčí o lokalitu, Komise uvádí, že stejně jako

u nutné těžby bylo rozhodnutí orgánu ochrany přírody vyžadováno pouze u páté úrovně ochrany, a i v tomto případě se předpokládalo vydání povolení, pokud orgán ochrany přírody nepřijal rozhodnutí do 30 dnů, takže žádné odpovídající posouzení vlivů nebylo prováděno.

40 Slovenská republika zpochybňuje tvrzení Komise, že PÚL jsou vyňaty z povinnosti podrobit se odpovídajícímu posouzení jejich důsledků. V tomto ohledu tento členský stát vítá, že žalobní důvod Komise se již netýká PÚL, které byly vypracovány a schváleny po 1. lednu 2020, a v duplice připouští, že PÚL schválené před 1. lednem 2020 nebyly v období od 1. ledna 2015 do 31. prosince 2019 kvůli nedostatkům v praktickém uplatňování právní úpravy platné v tomto období předmětem odpovídajících posouzení vlivů.

41 Slovenské orgány nicméně uvádějí, že tyto PÚL ale nebyly z povinnosti odpovídajícího posouzení stanovené v čl. 6 odst. 3 směrnice o stanovištích vyňaty, neboť se na ně vztahoval § 28 zákona o ochraně přírody, který provádí uvedené ustanovení do slovenského právního řádu. A dále podle § 104 odst. 11 zákona o ochraně přírody, který nabyl účinnosti dne 1. ledna 2020, měl orgán ochrany přírody do 31. prosince 2020 povinnost posuzovat dopady záměrné těžby v rámci starých PÚL na lokality sítě Natura 2000.

42 Mimoto, co se týče o nutné těžby a jiných opatření na ochranu lesů, Slovenská republika uvádí, že od 1. ledna 2020 se již domněnka souhlasu orgánu ochrany přírody, tak jak je uvedena v bodě 35 tohoto rozsudku, neuplatní.

43 A konečně Slovenská republika zpochybňuje přípustnost argumentu vzneseného Komisí ve fázi repliky, podle kterého screening ze strany orgánu ochrany přírody při určování, zda nutná těžba může mít významný vliv na lokalitu, nevede k přijetí rozhodnutí o tom, zda může nutná těžba dřeva významně ovlivnit lokality soustavy Natura 2000, jelikož tento argument překračuje rámec tvrzených porušení.

2. Závěry Soudního dvora

a) K přípustnosti

44 Pro účely určení dosahu tohoto žalobního důvodu je třeba uvést, že existence nesplnění povinnosti se posuzuje vzhledem ke stavu, v němž se členský stát nacházel v době, kdy uplynula lhůta stanovená v odůvodněném stanovisku, a že změny, ke kterým došlo následovně, nemohou být Soudním dvorem zohledněny [rozsudek ze dne 27. února 2020, Komise v. Belgie (Účetní), C-384/18, EU:C:2020:124, bod 18 a citovaná judikatura]. Předmět žaloby pro nesplnění povinnosti na základě článku 258 SFEU je tak vymezen odůvodněným stanoviskem Komise, takže žaloba musí být založena na stejném odůvodnění a žalobních důvodech jako toto stanovisko [rozsudek ze dne 24. června 2021, Komise v. Španělsko (Zhoršení stavu přírodní oblasti Doñana), C-559/19, EU:C:2021:512, bod 160 a citovaná judikatura].

45 V případě následné změny vnitrostátní právní úpravy dotčené řízením o nesplnění povinnosti Komise nemění předmět své žaloby tím, že vztáhne výtky vznesené proti dřívější právní úpravě na úpravu vyplývající z přijaté změny, jestliže obě verze vnitrostátní právní úpravy mají stejný obsah [rozsudek ze dne 27. února 2020, Komise v. Belgie (Účetní), C-384/18, EU:C:2020:124, bod 19 a citovaná judikatura].

46 Předmět sporu naopak nemůže být rozšířen na povinnosti vyplývající z nových předpisů, kterým neodpovídají žádné povinnosti v původním znění dotčeného aktu, neboť jinak by došlo k porušení podstatných formálních náležitostí postupu vedoucího k určení nesplnění [rozsudek ze dne 27. února 2020, Komise v. Belgie (Účetní), C-384/18, EU:C:2020:124, bod 20 a citovaná judikatura].

47 Jelikož v projednávaném případě Komise ve své žalobě a replice uplatňovala svou první výtku uvedenou původně v jejím odůvodněném stanovisku rovněž na změny právních předpisů uvedené v bodě 22 tohoto rozsudku, je třeba určit, zda toto uplatnění jako takové vede ke změně dosahu uvedené výtky.

48 Zaprvé, co se týče první části tohoto prvního žalobního důvodu, týkající se absence odpovídajícího posouzení důsledků PÚL, je třeba uvést, že § 41 odst. 13 zákona o lesích ve znění změn, které nabyly účinnosti k 1. lednu 2020, nyní obsahuje výslovnou povinnost podrobit PÚL odpovídajícímu posouzení, která však nemá žádný vliv na PÚL existující a schválené před uvedeným datem, které jsou z povinnosti provést takové posouzení nadále vyňaty. Toto ustanovení proto nemá v předchozí právní úpravě ekvivalent.

49 Zadruhé, pokud jde o druhou část prvního žalobního důvodu, vycházející z absence odpovídajícího posuzování nutné těžby, Komise sama připouští, že změna zákona o ochraně přírody zavedla nová pravidla týkající se této těžby pro všechny úrovně ochrany, které tak nemají ekvivalent v předchozí právní úpravě.

50 Zatřetí, pokud jde o třetí část prvního žalobního důvodu, týkající se absence odpovídajícího posuzování opatření určených k předcházení hrozbám pro lesy a k odstraňování následků škod způsobených škodlivými činiteli, ze znění § 26 odst. 5 zákona o ochraně přírody ve znění změn, které nabyly účinnosti k 1. lednu 2020, vyplývá, že toto ustanovení zavádí nové pravidlo, a sice použití pravidel týkajících se třetí úrovně ochrany na chráněné ptačí oblasti.

51 Vzhledem k tomu, že změny zákonů o ochraně přírody a o lesích, které nabyly účinnosti k 1. lednu 2020, významně změnily legislativní rámec ochrany lesů na slovenském území, nelze tak jejich obsah považovat za totožný s obsahem starší právní úpravy.

52 Jestliže se první žalobní důvod týká rovněž uvedených legislativních změn, mění tedy tyto změny rozsah dotčené výtky, takže je třeba jí zkoumat bez zohlednění rozšíření, které Komise provedla v žalobě a replice, a vycházet z rozsahu uvedené výtky, jak byl vymezen v odůvodněném stanovisku.

53 Za těchto podmínek je třeba první žalobní důvod v rozsahu, v němž se týká změn zákonů o ochraně přírody a o lesích, které nabyly účinnosti k 1. lednu 2020, odmítnout jako nepřípustný a omezit se pouze na posouzení slučitelnosti vnitrostátních právních předpisů ve znění použitelném v době, kdy uplynula lhůta stanovená v odůvodněném stanovisku, s čl. 6 odst. 3 směrnice o stanovištích.

54 A konečně, co se týče, začtvrté, nepřípustnosti uplatňované Slovenskou republikou vůči argumentu rozvinutému Komisí v její replice ohledně postupu screeningu, je třeba uvést, že skutečnost, že tento orgán v této replice podrobně rozvedl první část svého prvního žalobního důvodu, kterou již uplatnil v obecnější rovině v žalobě, v reakci na argumenty rozvinuté slovenskými orgány v jejich žalobní odpovědi, nezměnila předmět tvrzeného nesplnění

povinnosti, a nemá tedy žádný dopad na rozsah sporu [v tom smyslu viz rozsudek ze dne 10. listopadu 2020, Komise v. Itálie (Mezní hodnoty – PM10), C-644/18, EU:C:2020:895, bod 68 a citovaná judikatura].

55 Z toho plyne, že tento argument je přípustný.

b) K věci samé

1) Úvodní poznámky

56 Je třeba připomenout, že článek 6 směrnice o stanovištích ukládá členským státům řadu povinností a zvláštních postupů, které mají, jak vyplývá z čl. 2 odst. 2 této směrnice, zabezpečit zachování nebo případně obnovu příznivého stavu z hlediska ochrany u přírodních stanovišť a druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin, na nichž má Evropská unie zájem, k dosažení obecnějšího cíle uvedené směrnice, kterým je zajistit vysokou úroveň ochrany životního prostředí, pokud jde o lokality chráněné podle této směrnice (rozsudek ze dne 7. listopadu 2018, Holohan a další, C-461/17, EU:C:2018:883, bod 30 a citovaná judikatura).

57 Cílem ustanovení směrnice o stanovištích tak je, aby členské státy přijaly vhodná ochranná opatření k tomu, aby byly zachovány ekologické charakteristiky lokalit, které jsou místem výskytu typů přírodních stanovišť [rozsudek ze dne 17. dubna 2018, Komise v. Polsko (Bělověžský prales), C-441/17, EU:C:2018:255, bod 107 a citovaná judikatura].

58 K tomuto účelu čl. 6 odst. 3 směrnice o stanovištích stanoví posuzovací postup, jehož účelem je s pomocí předchozí kontroly zajistit, aby plán nebo projekt, který s dotyčnou lokalitou přímo nesouvisí nebo není pro péči o ni nezbytný, avšak bude mít pravděpodobně na tuto lokalitu významný vliv, byl schválen pouze tehdy, když nebude mít nepříznivý účinek na celistvost této lokality [v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 17. dubna 2018, Komise v. Polsko (Bělověžský prales), C-441/17, EU:C:2018:255, bod 108 a citovaná judikatura].

59 Konkrétně na základě zásady obezřetnosti platí, že pokud existuje nebezpečí, že takový plán nebo projekt může ohrozit cíle ochrany této lokality, musí na něj být pohlíženo jako na plán nebo projekt, který bude mít pravděpodobně na tuto lokalitu významný vliv. Posouzení zmíněného nebezpečí musí být provedeno zejména ve světle zvláštních charakteristik a podmínek životního prostředí lokality dotčené takovým plánem nebo projektem [rozsudek ze dne 17. dubna 2018, Komise v. Polsko (Bělověžský prales), C-441/17, EU:C:2018:255, bod 112 a citovaná judikatura].

60 Odpovídající posouzení důsledků plánu nebo projektu pro příslušnou lokalitu, jež má být provedeno na základě čl. 6 odst. 3 první věty směrnice o stanovištích, implikuje, že musí být s přihlédnutím k nejlepším vědeckým poznatkům v dané oblasti identifikovány všechny stránky dotčeného plánu nebo projektu, které mohou samostatně nebo v kombinaci s jinými plány nebo projekty ovlivnit cíle ochrany této lokality [rozsudek ze dne 17. dubna 2018, Komise v. Polsko (Bělověžský prales), C-441/17, EU:C:2018:255, bod 113].

61 To, zda – jak tvrdí Komise svým prvním žalobním důvodem – Slovenská republika porušila čl. 6 odst. 3 směrnice o stanovištích, je třeba zkoumat ve světle těchto zásad.

2) K první části prvního žalobního důvodu, týkající se PÚL

62 Bez dalšího je třeba uvést, že Slovenská republika nezpochybňuje, že PÚL jsou plány, které se 12 ZCHO určenými pro ochranu tetřeva hlušce (*Tetrao urogallus*) na jejím území přímo nesouvisejí ani nejsou pro péči o ně nezbytné, a musí tak být předmětem odpovídajícího posouzení jejich důsledků.

63 Je přitom třeba uvést, že podle vlastních tvrzení tohoto členského státu PÚL z důvodu absence dostatečně úplných a harmonizovaných postupů a procesů od 1. ledna 2015 nepodléhaly odpovídajícímu posuzování jejich důsledků.

64 Z písemností ve spisu zejména vyplývá, že od uvedeného data byla zrušena dosavadní povinnost, stanovená v § 28 odst. 4 zákona o ochraně přírody, zahrnout do stanoviska orgánů ochrany přírody odborné stanovisko k riziku, že PÚL bude mít významný vliv na lokalitu Natura 2000.

65 Z toho plyne, že první části prvního žalobního důvodu je třeba vyhovět.

3) Ke druhé části prvního žalobního důvodu, týkající se nutné těžby

66 Zaprvé je třeba uvést, že není zpochybňováno, že nutná těžba představuje plány, které se 12 ZCHO určenými pro ochranu tetřeva hlušce (*Tetrao urogallus*) na Slovensku přímo nesouvisejí ani nejsou pro péči o ně nezbytné ve smyslu čl. 6 odst. 3 směrnice o stanovištích, a tyto proto musí být předmětem odpovídajícího posouzení jejich důsledků.

67 Zadruhé je třeba především zdůraznit, že § 23 odst. 9 zákona o lesích ve spojení s odstavcem 8 povoluje těžbu, která překračuje celkové množství dřeva určené k těžbě v rámci PÚL, aniž se jakkoliv zmiňuje předchozí posouzení důsledků takové těžby a je vyžadováno povolení orgánu ochrany přírody. A dále, že i když pátá úroveň ochrany spojená s režimem nezasahování pod výše uvedená ustanovení nespadá, je nutno konstatovat, že podle § 85 odst. 4 zákona o ochraně přírody je souhlas orgánu ochrany přírody s nutnou těžbou v lokalitě s touto úrovní ochrany předpokládán, pokud tento nepřijme rozhodnutí alespoň 30 dnů před plánovanou činností.

68 Slovenská republika přitom ve své žalobní odpovědi uvádí, že tento předpoklad souhlasu orgánu ochrany přírody byl zrušen až od 1. ledna 2020.

69 V tomto ohledu je třeba připomenout, že možnost podle platné právní úpravy obecně osvobodit určité činnosti od nutnosti posouzení jejich důsledků pro dotyčnou lokalitu nemůže zajistit, aby tyto činnosti nepoškozovaly celistvost chráněné lokality. Článek 6 odst. 3 směrnice o stanovištích tak nemůže členskému státu umožňovat, aby přijal vnitrostátní pravidla, která by obecně vyloučila určité plány nebo projekty z povinnosti posoudit jejich důsledky pro dotčenou lokalitu (rozsudek ze dne 7. listopadu 2018, Coöperatie Mobilisation for the Environment a další, C-293/17 a C-294/17, EU:C:2018:882, bod 114 a citovaná judikatura).

70 Z výše uvedeného plyne, že Slovenská republika tím, že obecně vyňala nutnou těžbu z posouzení jejích důsledků v ZCHO určených pro ochranu tetřeva hlušce (*Tetrao urogallus*), nesplnila povinnosti, které pro ni vyplývají z čl. 6 odst. 3 směrnice o stanovištích.

71 Druhé části prvního žalobního důvodu je tudíž třeba vyhovět.

4) Ke třetí části prvního žalobního důvodu, týkající se opatření určených k předcházení hrozbám pro lesy a k odstraňování následků škod způsobených škodlivými činiteli

72 Bez dalšího je třeba uvést, že slovenské orgány rozvinuly svou argumentaci v tomto ohledu pouze ve vztahu k situaci po legislativních změnách, k nimž došlo s účinností k 1. lednu 2020, takže z důvodů uvedených v bodech 52 a 53 tohoto rozsudku nemůže být tato argumentace v rámci posuzování třetí části prvního žalobního důvodu zohledněna.

73 Každopádně je třeba konstatovat, že Slovenská republika nezpochybňuje kvalifikaci opatření určených k předcházení hrozbám pro lesy a k odstraňování následků škod způsobených škodlivými činiteli jako plánu nebo projektu, které s lokalitami Natura 2000 přímo nesouvisejí ani nejsou pro péči o ně nezbytné.

74 Jak přitom uvádí Komise, rozhodnutí orgánu ochrany přírody bylo vyžadováno pouze u páté úrovně ochrany, spojené s režimem nezasahování, takže opatření určená k předcházení hrozbám pro lesy a k odstraňování následků škod způsobených škodlivými činiteli v prvních čtyřech úrovních ochrany nepodléhala žádnému povolení, a tudíž jakémukoliv odpovídajícímu posouzení jejich důsledků v ZCHO určených pro ochranu tetřeva hlušce (*Tetrao urogallus*).

75 Mimo to z důvodů uvedených v bodech 67 a 68 tohoto rozsudku je třeba mít za to, že ke dni uplynutí lhůty stanovené v odůvodněném stanovisku neumožňoval zajistit soulad vnitrostátních právních předpisů s čl. 6 odst. 3 směrnice o stanovištích ani režim nezasahování spojený s pátou úrovní ochrany.

76 Z toho plyne, že třetí části prvního žalobního důvodu je třeba vyhovět.

77 Z výše uvedených úvah plyne, že Slovenská republika tím, že vyjmula PÚL a jejich změny, nutnou těžbu, jakož i opatření určená k předcházení hrozbám pro lesy a odstraňování následků škod způsobených přírodními pohromami z povinnosti, aby v případě, že mohou mít významný vliv na zvláště chráněné oblasti určené pro ochranu tetřeva hlušce (*Tetrao urogallus*), byly předmětem odpovídajícího posouzení jejich důsledků pro dotyčnou oblast z hlediska cílů její ochrany, nesplnila povinnosti, které pro ni vyplývají z čl. 6 odst. 3 směrnice o stanovištích ve spojení s jejím článkem 7.

B. Ke druhému žalobnímu důvodu, vycházejícímu z porušení čl. 6 odst. 2 směrnice o stanovištích ve spojení s jejím článkem 7

1. Argumentace účastnic řízení

78 Svým druhým žalobním důvodem Komise Slovenské republice vytýká, že porušila čl. 6 odst. 2 směrnice o stanovištích tím, že nepřijala vhodná opatření k zabránění poškozování stanovišť a významného vyrušování v ZCHO určených pro ochranu tetřeva hlušce (*Tetrao urogallus*).

79 V tomto ohledu uvedený orgán v prvé řadě tvrdí, že intenzivní lesní těžba, rozsáhlé holoseče s výsadbou tmavých monokultur a používání pesticidů poškodily stanoviště tetřeva hlušce (*Tetra urogallus*) v dotčených 12 ZCHO tím, že zmenšily rozlohu, jakož i specifickou strukturu a funkce tohoto stanoviště, čímž přispěly k podstatnému snížení populace tohoto druhu v těchto ZCHO.

80 Komise mimoto podotýká, že největší redukce stanovišť tetřeva hlušce (*Tetra urogallus*) byla zjištěna v jedné z pěti hlavních ZCHO, konkrétně ZCHO Nízké Tatry, v níž bylo vykáceno velké množství dřeva za účelem vyřešení problému podkorního hmyzu.

81 Tento orgán zdůrazňuje, že Slovenská republika poškození stanovišť tetřeva hlušce (*Tetra urogallus*) sama uznala v rámci Programu ochrany tetřeva hlušce 2018/2022, schváleného ministerstvem životního prostředí v dubnu 2018 (dále jen „program ochrany“).

82 Ve druhé řadě Komise podotýká, že i když – jak tvrdila Slovenská republika v průběhu postupu před zahájením soudního řízení – orgány ochrany přírody v letech 2015 až 2018 vydaly k 33 žádostem 7 rozhodnutí o omezení nebo zákazu lesní těžby a provedly 10 inspekcí po upozornění některé z nevládních organizací, které vedly k přerušení těžby dřeva v pěti ZCHO, nejsou tato rozhodnutí a individuální kontroly pro ochranu tetřeva hlušce (*Tetrao urogallus*) dostatečné nebo přiměřené, neboť se omezují na ojedinělé případy a byly prováděny pouze v reakci na žádosti jednotlivců nebo nevládních organizací. Zatímco čl. 6 odst. 2 směrnice o stanovištích vyžaduje soudržný, specifický a ucelený režim právní ochrany, Slovenská republika nezavedla strukturální systém umožňující provádět těžbu pouze tehdy, pokud nemá významný vliv na lokality Natura 2000.

83 Ve třetí řadě Komise poznamenává, že tato situace při podání projednávané žaloby stále přetrvávala. Zaprvé slovenské orgány sice zdůraznily, že vydaly stanovisko k 1 599 nutným těžbám, přičemž v téměř 150 případech se vyjádřily záporně, nicméně v 1 000 případech, kdy byly stanoveny přísné a specifické podmínky, nedošlo k posouzení pravděpodobnosti, že lokality budou významně zasaženy, ani k odpovídajícímu posouzení důsledků těžby. Mimo to v přibližně 450 případech nebylo uloženo žádné omezení, a bylo tedy možné provést nutnou těžbu bez posouzení pravděpodobnosti, že lokality budou významně zasaženy, a odpovídajícího posouzení důsledků těžby.

84 Zadruhé Komise tvrdí, že nejdůležitější opatření programu ochrany, jako jsou změny nařízení vyhlašujících ZCHO za účelem zákazu škodlivých činností, přijetí programů údržby ZCHO, rozdělení největších chráněných oblastí do zón a zavedení režimu nezasahování spojeného s pátou úrovní ochrany, nebyla Slovenskou republikou stále přijata.

85 Zatřetí, zatímco Slovenská republika vysvětlila, že obhospodařování lesů příznivé pro tetřeva hlušce (*Tetrao urogallus*) by bylo možné, pokud by dotyčné lesy byly označeny za „lesy zvláštního určení“ podle § 14 odst. 2 písm. e) zákona o lesích, Komise konstatuje, že postup označování podle uvedeného ustanovení dosud nebyl zahájen.

86 Začtvrté uvedený orgán uvádí, že přijetí dočasných opatření na základě nového § 104g odst. 4 zákona o ochraně přírody, dokud nebude dokončena změna právních předpisů, není v souladu s čl. 6 odst. 2 směrnice o stanovištích, který stanoví povinnosti, které se mají na zvláštní oblasti ochrany uplatňovat trvale.

87 Slovenská republika v prvé řadě odpovídá, že za účelem zabránění poškozování stanovišť tetřeva hlušce (*Tetrao urogallus*), jakož i významného vyrušování v ZCHO určených pro ochranu tohoto druhu přijaly orgány ochrany přírody rozhodnutí na základě §4 odst. 2 zákona o ochraně přírody, a to i před nabytím účinnosti nové právní úpravy.

88 Tento členský stát ve druhé řadě zdůrazňuje, že posuzování a schvalování plánů a projektů, jejichž realizace by mohla mít negativní účinky na stanoviště tetřeva hlušce (*Tetrao urogallus*), provádí systematicky, jak potvrzuje zastavení výstavby v rámci projektu společnosti STIV Čertovica, s.r.o. v lokalitě ZCHO Nízké Tatry týkajícího se rozšíření sjezdovek a související výstavby nebo probíhající posuzování vlivů projektu „Optimalizace lanovkové a dopravní infrastruktury na Štrbském plese“.

89 Ve třetí řadě Slovenská republika vyjmenovává řadu opatření přijatých v letech 2018 až 2020, která podle ní prokazují pokrok dosažený při přípravě, předjednávání a schvalování programů údržby ZCHO. V této souvislosti uvádí zejména:

– schválení PÚL pro ZCHO Horná Orava, která je předmětem návrhu na její zařazení do kategorie „lesy zvláštního určení“ ve smyslu § 14 odst. 1 a § 14 odst. 2 písm. e) zákona o lesích,

– vypracování návrhu PÚL pro ZCHO Muránska planina-Stolica orgánem ochrany přírody v roce 2019,

– vypracování odborných návrhů PÚL pro 6 ZCHO (Nízké Tatry, Tatry, Veľká Fatra, Malá Fatra, Volovské vrchy a Levočské vrchy) orgánem ochrany přírody v období od září 2020 do ledna 2021,

– dokončení procesu přípravy projektu přírodní rezervace Pralesy Slovenska, který by měl umožnit uplatňovat v dané přírodní rezervaci pátou úroveň ochrany, a odborných konzultací k němu v srpnu 2020,

– příprava návrhu ochrany za účelem vytvoření přírodní rezervace Hluchánia, jejímž cílem je chránit zbytkové lesní porosty v tomto původním stanovišti tetřeva hlušce (*Tetrao urogallus*), v říjnu 2020.

90 Mimoto Slovenská republika uvádí, že jak vyplývá z analýzy provedené orgánem ochrany přírody v červenci 2020, z celkové plochy 54 346,17 hektaru se na 23 952,19 hektaru na stanoviště tetřeva hlušce (*Tetrao urogallus*) uplatňuje režim nezasahování. Takový režim, který ostatně není v čl. 6 odst. 2 směrnice o stanovištích vyžadován, by se však mohl ukázat jako zjevně nepřiměřený pro tento druh v závislosti na konkrétních podmínkách dotčeného stanoviště, zejména pokud je les již příliš starý a jednotvárný.

91 A konečně ve čtvrté řadě podle tohoto členského státu je odpovídající a přiměřená povaha opatření přijatých v ZCHO určených pro ochranu tetřeva hlušce (*Tetrao urogallus*) již částečně viditelná. Během posledních dvou let tak bylo možné pozorovat trend stabilizace populace jedinců tohoto druhu, i když se tato nadále mírně snižuje.

2. Závěry Soudního dvora

a) K přípustnosti

92 Bez dalšího je třeba uvést, že tento žalobní důvod Komise se týká skutečností předcházejících odůvodněnému stanovisku i těch, které nastaly později.

93 Podle ustálené judikatury připomenuté v bodě 44 tohoto rozsudku se nesplnění povinnosti musí posuzovat podle stavu, v němž se členský stát nacházel v době, kdy uplynula lhůta stanovená v odůvodněném stanovisku.

94 Z judikatury Soudního dvora rovněž vyplývá, že pokud je žalobou kritizováno systematické a trvající neplnění čl. 6 odst. 2 směrnice o stanovištích, nemůže být v zásadě vyloučeno předložení dodatečných důkazů ve stadiu řízení před Soudním dvorem s cílem podpořit obecnost a trvalost tvrzeného neplnění povinnosti (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 5. dubna 2017, Komise v. Bulharsko, C-488/15, EU:C:2017:267, bod 42 a citovaná judikatura).

95 Konkrétně měl již Soudní dvůr příležitost upřesnit, že předmět žaloby pro nesplnění povinnosti lze rozšířit o skutečnosti, které nastaly po vydání odůvodněného stanoviska, pouze tehdy, jsou-li tyto skutečnosti stejné povahy jako skutečnosti, na které se vztahuje uvedené stanovisko, a představují-li stejné chování (rozsudek ze dne 5. dubna 2017, Komise v. Bulharsko, C-488/15, EU:C:2017:267, bod 43 a citovaná judikatura).

96 V projednávaném případě je třeba uvést, že zatímco okamžik uplynutí lhůty stanovené v odůvodněném stanovisku zaslaném Slovenské republice byl stanoven na 24. března 2019, všechny skutečnosti uplatňované Komisí v její žalobě, týkající se výlučně absence nebo nedostatečnosti vhodných opatření k ochraně stanovišť tetřeva hlušce (*Tetrao urogallus*) v ZCHO určených pro jeho ochranu, nastaly až po něm.

97 Přestože tyto skutečnosti, o kterých se Komise dozvěděla po vydání tohoto odůvodněného stanoviska, nebyly uplatněny během postupu před zahájením soudního řízení, mohly být tímto orgánem platně uvedeny na podporu jeho žaloby pro dokreslení obecné povahy neplnění povinnosti, na které poukazuje.

b) K věci samé

98 Úvodem je třeba připomenout, že určitá činnost je s čl. 6 odst. 2 směrnice o stanovištích v souladu pouze tehdy, je-li zaručeno, že nezpůsobí žádné vyrušování, jež může významným způsobem negativně ovlivnit cíle uvedené směrnice, zejména její cíle ochrany přírody (rozsudek ze dne 24. listopadu 2011, Komise v. Španělsko, C-404/09, EU:C:2011:768, bod 126 a citovaná judikatura).

99 Podle daného ustanovení režim právní ochrany ZCHO musí rovněž zaručit, že v těchto oblastech bude vyloučeno poškozování přírodních stanovišť a stanovišť druhů, jakož i vyrušování druhů, pro něž jsou tyto oblasti určeny (rozsudek ze dne 11. prosince 2008, Komise v. Řecko, C-293/07, nezveřejněný, EU:C:2008:706, bod 24 a citovaná judikatura).

100 Z judikatury Soudního dvora vyplývá, že se ochrana ZCHO nesmí omezovat jen na odvracení poškozování a vnějších škodlivých zásahů způsobených člověkem, nýbrž musí podle existující situace zahrnovat též pozitivní opatření k ochraně a zlepšení stavu lokality (rozsudek ze dne 24. listopadu 2011, Komise v. Španělsko, C-404/09, EU:C:2011:768, bod 135).

101 A dále, že k podání důkazu porušení čl. 6 odst. 2 směrnice o ochraně stanovišť Komise nemusí prokázat příčinnou souvislost mezi lesnickým zásahem a významným vyrušováním způsobovaným tetřevu hlušci (*Tetrao urogallus*). Vzhledem ke skutečnosti, že účelem čl. 6 odst. 2 směrnice o stanovištích a účelem třetího odstavce uvedeného článku je zajišťovat stejnou úroveň

ochrany, postačí, aby Komise prokázala existenci pravděpodobnosti nebo nebezpečí, že daná činnost způsobí významné vyrušování uvedeného druhu (rozsudek ze dne 24. listopadu 2011, Komise v. Španělsko, C-404/09, EU:C:2011:768, bod 142).

102 S ohledem na výše uvedené skutečnosti je třeba mít za to, že v projednávaném případě může být druhý žalobní důvod opodstatněný pouze tehdy, když Komise právně dostačujícím způsobem prokáže, že Slovenská republika nepřijala vhodná ochranná opatření spočívající v zabránění tomu, aby lesnické zásahy vedly k poškozování stanovišť tetřeva hlušce (*Tetrao urogallus*) nebo k vyrušování tohoto druhu, jež by mohlo mít významné účinky na cíl této směrnice spočívající v zajištění ochrany zmíněného druhu.

103 V tomto ohledu zaprvé ze spisu předloženého Soudnímu dvoru, a zejména z programu ochrany vyplývá, že intenzivní a rozsáhlé těžba dřeva a používání pesticidů v boji proti podkornímu hmyzu, včetně období reprodukce tetřeva hlušce (*Tetrao urogallus*), přispěly k významnému úbytku populace tohoto druhu ve 12 ZCHO určených pro jeho ochranu, a sice poklesu o 49,4 % mezi roky 2004 a 2019.

104 Konkrétně v ZCHO Nízké Tatry, kde byl zaznamenán největší úbytek stanovišť tetřeva hlušce (*Tetrao urogallus*) v důsledku nutné těžby, se populace tohoto druhu mezi lety 2004 a 2015 snížila o 42,5 %.

105 Nelze přitom než konstatovat, že Slovenská republika neprokázala, že přijala vhodná opatření k zabránění tomu, aby takové lesnické zásahy způsobovaly významné vyrušování tetřeva hlušce (*Tetrao urogallus*).

106 Tento členský stát sice schválením programu ochrany prokázal, že si je vědom úbytku stanovišť a populace daného druhu a že má v úmyslu tuto situaci napravit, o čemž svědčí rozhodnutí přijatá orgány ochrany přírody do 20. června 2020 za účelem omezení nebo zákazu lesní těžby v oblastech stanovišť tetřeva hlušce (*Tetrao urogallus*) a kontroly prováděné v určitých ZCHO.

107 Tato opatření však vykazují značné mezery, jelikož neobsahují systematická ochranná opatření v závislosti na ekologických požadavcích tohoto druhu a na každém typu stanoviště vyskytujícím se v každé z 12 ZCHO určených pro jeho ochranu. Jak totiž uvádí Komise, uvedená opatření se omezují na ojedinělé případy a byla většinou přijata pouze na základě stížností jednotlivců nebo nevládních organizací, takže jsou pouze kusá a dokládají absenci strukturálního systému k zajištění ochrany tetřeva hlušce (*Tetrao urogallus*), který by ukončil poškozování jeho stanovišť.

108 Zadruhé je třeba zdůraznit, že Slovenská republika ve své žalobní odpovědi zmiňuje soubor opatření, která jsou podle ní vhodná k zabránění poškozování stanovišť tetřeva hlušce (*Tetrao urogallus*), jakož i vyrušování, jež by mohlo mít významné účinky na tento druh, a sice projekt „Optimalizace lanovkové a dopravní infrastruktury na Štrbském plese“, návrh na překvalifikaci ZCHO Horná Orava na „les zvláštního určení“, návrh na rozdělení národního parku ZCHO Muránska planina-Stolica do zón, odborné návrhy PÚL pro 6 ZCHO, návrhy přírodní rezervace Pralesy Slovenska a Hluchánia a integrovaný projekt Natura 2000 SVK.

109 Jak přitom zdůrazňuje Komise, s výjimkou projektu Natura 2000 SVK, jehož realizace začala v lednu 2021, jsou všechna opatření uvedená v předchozím bodě tohoto rozsudku jen ve fázi projektu, a nebyla tedy v okamžiku uplynutí lhůty stanovené v odůvodněném stanovisku ani

k okamžiku podání projednávané žaloby prováděna. Jelikož tato opatření obsahují pouze budoucí povinnosti, nemohou být kvalifikována jako „vhodná opatření“ ve smyslu čl. 6 odst. 2 směrnice o stanovištích.

110 Z toho plyne, že Komise dostatečně podloženým a podrobným způsobem prokázala trvalou a téměř úplnou absenci vhodných ochranných opatření spočívajících v zabránění tomu, aby lesnické zásahy vedly k poškozování stanovišť tetřeva hlušce (*Tetrao urogallus*) ani k vyrušování tohoto druhu, jež by mohlo mít významné účinky na cíl této směrnice spočívající v zajištění ochrany zmíněného druhu.

111 Z výše uvedených úvah vyplývá, že Slovenská republika tím, že nepřijala vhodná opatření k zabránění poškozování stanovišť a významného vyrušování v ZCHO určených pro ochranu tetřeva hlušce (*Tetrao urogallus*), nesplnila povinnosti, které pro ni vyplývají z čl. 6 odst. 2 směrnice o stanovištích ve spojení s jejím článkem 7.

C. Ke třetímu žalobnímu důvodu, vycházejícímu z porušení čl. 4 odst. 1 směrnice o ochraně ptáků

1. Argumentace účastnic řízení

112 Svým třetím žalobním důvodem Komise Slovenské republice vytýká, že tím, že v ZCHO určených pro ochranu tetřeva hlušce (*Tetrao urogallus*) za účelem zajištění jeho přežití a rozmnožování v jeho areálu rozšíření nepřijala zvláštní opatření ochrany jeho stanovišť, nesplnila povinnosti, které pro ni vyplývají z čl. 4 odst. 1 směrnice o ochraně ptáků.

113 Komise zejména zdůrazňuje, že uvedené ustanovení zavádí způsob péče o ZCHO podobný režimu čl. 6 odst. 1 směrnice o ochraně stanovišť, takže ZCHO podléhají režimu ochrany obdobnému režimu zvláštních oblastí ochrany, kterých se týká posledně uvedené ustanovení. V důsledku toho povinnost stanovit zvláštní opatření ochrany uvedená v čl. 4 odst. 1 směrnice o ochraně ptáků zahrnuje povinnost stanovit cíle ochrany a opatření specifická pro dotčenou lokalitu, která musí být skutečně provedena.

114 Komise přitom podotýká, že k okamžiku uplynutí lhůty stanovené v odůvodněném stanovisku Slovenská republika nepřijala zvláštní opatření ochrany stanovišť tetřeva hlušce (*Tetrao urogallus*) v 11 ze 12 ZCHO určených pro jeho ochranu. Mimoto tento orgán poznamenává, že k okamžiku podání projednávané žaloby nemělo 7 ZCHO určených pro ochranu tohoto druhu, včetně jeho největší lokality, tedy ZCHO Nízké Tatry, programy údržby oblastí ochrany.

115 Komise zejména uvádí, že i když čl. 26 odst. 6 zákona o ochraně přírody umožňuje nařízením vlády zakázat činnosti, které mají na ochranu tetřeva hlušce (*Tetrao urogallus*) negativní vliv, tento členský stát takové zákazy nepřijal. Tento nedostatek připustily samotné slovenské orgány, neboť program ochrany vyžaduje, aby nařízení vyhlašující ZCHO byla změněna tak, aby obsahovala zákaz činností, které mají negativní účinky na daný druh, k čemuž k okamžiku podání projednávané žaloby stále nedošlo.

116 Pokud jde bez dalšího o přípustnost, Slovenská republika tvrdí, že na rozdíl od toho, co vyplývá z žalobního návrhu Komise, třetí žalobní důvod uplatněný Komisí se ve skutečnosti týká pouze 7, a nikoli 11 nebo 12 ZCHO.

117 Kromě toho tento členský stát ve své duplice tvrdí, že to, že Komise ve fázi repliky zmiňuje judikaturu uvedenou v bodě 100 tohoto rozsudku, podle níž se zvláštní opatření ochrany nesmí omezovat jen na odvracení poškozování a vnějších škodlivých zásahů způsobených člověkem, nýbrž musí podle existující situace zahrnovat též pozitivní opatření k ochraně a zlepšení stavu lokality, je nepřípustné, jelikož toto představuje nový žalobní důvod.

118 Pokud jde o meritum, Slovenská republika zaprvé namítá, že orgán ochrany přírody v rámci projektu z OP KŽP nazvaného „Monitorování druhů a stanovišť v zájmu Společenství ve smyslu směrnic o stanovištích a o ochraně ptáků“ připravil návrh stálých lokalit pro monitorování tetřeva hlušce (*Tetrao urogallus*). Celkově bylo k monitorování navrženo 54 lokalit tohoto druhu, v rámci ZCHO i mimo ně, takže monitorování by podle tohoto členského státu zahrnovalo reprezentativní vzorek populace. Slovenská republika upřesňuje, že toto monitorování má být zajišťováno dodavatelem vybraným v rámci dosud nedokončeného zadávacího řízení.

119 Zadruhé Slovenská republika zdůrazňuje, že provádění schválených programů údržby je pravidelně vyhodnocováno a k 10. březnu 2021 bylo ze 72 opatření navržených k dosažení cílů ochrany tetřeva hlušce (*Tetrao urogallus*) v ZCHO určených pro jeho ochranu 68 prováděno.

120 Zatřetí tento členský stát tvrdí, že příprava odborných návrhů programů údržby 6 ZCHO byla dokončena v období od září 2020 do ledna 2021. Pro zbývající ZCHO, Muránskou planinu-Stolicu, byl dne 24. ledna 2020 oznámen projekt vytvoření národního parku, na který by se vztahovala prozatímní dvouletá ochrana. Tato ochrana se vztahuje rovněž na 76 lokalit dotčených projektem přírodní rezervace „Pralesy Slovenska“ od okamžiku publikace jich se týkajících veřejných oznámení v období od září do listopadu 2020.

121 Slovenská republika z toho vyvozuje, že dočasná absence programů údržby neznamená, že před jejich schválením nebyla v dotyčných lokalitách opatření na ochranu tetřeva hlušce (*Tetrao urogallus*) zavedena.

2. Závěry Soudního dvora

a) K přípustnosti

122 Zaprvé, pokud jde o předmět třetího žalobního důvodu, je třeba konstatovat, že tento důvod má poukázat na systematické a trvající neplnění povinností plynoucích z čl. 4 odst. 1 směrnice o ochraně ptáků ze strany Slovenské republiky. S ohledem na judikaturu připomenutou v bodech 94 a 95 tohoto rozsudku je třeba mít za to, že skutečnosti, o kterých se Komise dozvěděla po vydání odůvodněného stanoviska, mohly být tímto orgánem platně uvedeny na podporu její žaloby.

123 Mimoto je třeba po vzoru Slovenské republiky uvést, že i když Komise v žalobě rozvinula argumenty týkající se absence zvláštních opatření ochrany stanovišť tetřeva hlušce (*Tetrao urogallus*) v 11 ze 12 ZCHO určených pro jeho ochranu, závěr této části žaloby, jakož i její body návrhových žádání se nicméně týkají nikoliv 11 ZCHO, ale pouze 7 z nich, konkrétně ZCHO Nízké Tatry SKCHVU018, ZCHO Tatry SKCHVU030, ZCHO Veľká Fatra SKCHVU033, ZCHO Muránska planina-Stolica SKCHVU017, ZCHO Volovské vrchy SKCHVU036, ZCHO Malá Fatra SKCHVU013 a ZCHO Levočské vrchy SKCHVU051.

124 V rámci posuzování třetího žalobního důvodu je tudíž třeba zohlednit pouze argumenty, které Komise vznesla ve vztahu k těmto 7 ZCHO.

125 Zadruhé, co se týče námitky nepřípustnosti vznesené Slovenskou republikou, stačí konstatovat, že Komise se ve své replice omezila na uvedení citace judikatury, jehož jediným účinkem je podrobné rozvedení argumentu, který tento orgán již uplatnil v obecnější rovině v žalobě a který spočíval v připomenutí, že opatření specifická pro ZCHO stanovená v čl. 4 odst. 1 směrnice o ochraně ptáků musí být účinně provedena prostřednictvím úplných, jasných a konkrétních opatření.

126 Je proto třeba mít za to, že tato citace judikatury nemění předmět tvrzeného nesplnění povinnosti a nemá žádný dopad na rozsah sporu [v tom smyslu viz rozsudek ze dne 10. listopadu 2020, Komise v. Itálie (Mezní hodnoty – PM10), C-644/18, EU:C:2020:895, bod 68 a citovaná judikatura], takže námitku nepřípustnosti vznesenou Slovenskou republikou je třeba zamítnout.

b) K věci samé

127 Bez dalšího je třeba připomenout, že podle čl. 4 odst. 1 směrnice o ochraně ptáků označení území jako ZCHO za účelem zachování určitého druhu předpokládá trvalé zachování základních charakteristik stanoviště v příslušné lokalitě, jehož cílem, který odůvodnil označení uvedené lokality, je přežití dotčeného druhu a jeho reprodukce (rozsudek ze dne 25. července 2018, Grace a Sweetman, C-164/17, EU:C:2018:593, bod 35).

128 Konkrétně, nemá-li být zbaveno veškerého užitečného účinku, vyžaduje dané ustanovení nejen přijetí ochranných opatření nezbytných pro zachování příznivého stavu ochrany stanovišť a druhů chráněných v dotyčné lokalitě, ale také – a především – jejich účinné provádění [v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 17. dubna 2018, Komise v. Polsko (Bělověžský prales), C-441/17, EU:C:2018:255, bod 213].

129 S přihlédnutím k těmto úvodním upřesněním je třeba zkoumat, zda slovenské orgány nesplnily svou povinnost přijmout zvláštní opatření ochrany stanovišť tetřeva hlušce (*Tetrao urogallus*), jak tvrdí Komise.

130 V tomto ohledu je zaprvé třeba uvést, že Slovenská republika ve své žalobní odpovědi připouští, že 7 ZCHO, kterých se týká třetí žalobní důvod, jsou právě ty, pro které dosud nebyly přijaty programy údržby.

131 Naopak tento členský stát tvrdí, že si je vědom nezbytnosti a naléhavosti zajištění dostatečné ochrany tetřeva hlušce (*Tetrao urogallus*), a tak účinně využil veškerých právních nástrojů, které mu byly dány k dispozici zákonem o ochraně přírody.

132 Toto tvrzení však není podepřeno žádným odkazem na skutečně přijatý program údržby, který by byl v rámci dotčených 7 ZCHO prováděn. Je sice pravda, že jak vyplývá z žalobní odpovědi Slovenské republiky a z dokumentů k ní přiložených, tento členský stát vypracoval a připravil určité návrhy s cílem zajistit ochranu stanovišť tetřeva hlušce (*Tetrao urogallus*) v ZCHO určených pro tento účel, jako je zejména rozdělení národního parku „Muránska planina-Stolica“ do zón nebo vytvoření přírodní rezervace „Pralesy Slovenska“, nic to však nemění na tom, že se jedná pouze o návrhy, které v okamžiku uplynutí lhůty stanovené v odůvodněném stanovisku ani v okamžiku podání projednávané žaloby nebyly schváleny, tím méně pak realizovány.

133 Zadruhé, pokud jde o zvláštní opatření ochrany přijatá v návaznosti na rozhodnutí orgánů ochrany přírody přijatá na základě § 4 odst. 2 zákona o ochraně přírody, z písemností ve spise předloženém Soudnímu dvoru vyplývá, že tato opatření mají dočasnou povahu a jejich platnost musí být prodloužena přijetím následných rozhodnutí, takže ochrana zajišťovaná tímto ustanovením nemůže poskytnout trvalou záruku zachování příznivého stavu ochrany stanovišť tetřeva hlušce (*Tetrao urogallus*) a tohoto druhu v dotyčných ZCHO.

134 Z toho plyne, že Komise právně dostačujícím způsobem prokázala, že Slovenská republika nesplnila požadavky čl. 4 odst. 1 směrnice o ochraně ptáků. V důsledku toho je třetí žalobní důvod, vycházející z porušení tohoto ustanovení, opodstatněný.

135 Z předchozích úvah vyplývá, že Slovenská republika tím, že nepřijala v ZCHO určených pro ochranu tetřeva hlušce *(Tetrao urogallus)* za účelem zajištění jeho přežití a rozmnožování v jeho areálu rozšíření (ZCHO Nízké Tatry SKCHVU018, ZCHO Tatry SKCHVU030, ZCHO Veľká Fatra SKCHVU033, ZCHO Muránska planina-Stolica SKCHVU017, ZCHO Volovské vrchy SKCHVU036, ZCHO Malá Fatra SKCHVU013 a ZCHO Levočské vrchy SKCHVU051) zvláštní opatření ochrany jeho stanovišť, nesplnila povinnosti, které pro ni vyplývají z čl. 4 odst. 1 směrnice o ochraně ptáků.

136 Komisí podané žalobě je proto třeba v plném rozsahu vyhovět.

137 S ohledem na všechny výše uvedené úvahy je třeba konstatovat, že Slovenská republika tím, že

– vyjmula PÚL a jejich změny, nutnou těžbu, jakož i opatření určená k předcházení hrozbám pro lesy a odstraňování následků škod způsobených přírodními pohromami z povinnosti, aby v případě, že mohou mít významný vliv na lokality Natura 2000, byly předmětem odpovídajícího posouzení jejich důsledků pro dotyčnou lokalitu z hlediska cílů její ochrany,

– nepřijala vhodná opatření k zabránění poškozování stanovišť a významného vyrušování v ZCHO určených pro ochranu tetřeva hlušce (*Tetrao urogallus*) (ZCHO Nízké Tatry SKCHVU018, ZCHO Tatry SKPU030, ZCHO Veľká Fatra SKCHVU033, ZCHO Muránska planina-Stolica SKVU017, ZCHO Chočské vrchy SKCHVU050, ZCHO Horná Orava SKCHVU008, ZCHO Volovské vrchy SKCHVU036, ZCHO Malá Fatra SKCHVU013, ZCHO Poľana SKCHVU022, ZCHO Slovenský raj SKCHVU053, ZCHO Levočské vrchy SKCHVU051 a ZCHO Strážovské vrchy SKCHVU028),

– nepřijala v ZCHO určených pro ochranu tetřeva hlušce *(Tetrao urogallus)* za účelem zajištění jeho přežití a rozmnožování v jeho areálu rozšíření (ZCHO Nízké Tatry SKCHVU018, ZCHO Tatry SKCHVU030, ZCHO Veľká Fatra SKCHVU033, ZCHO Muránska planina-Stolica SKCHVU017, ZCHO Volovské vrchy SKCHVU036, ZCHO Malá Fatra SKCHVU013 a ZCHO Levočské vrchy SKCHVU051) zvláštní opatření ochrany jeho stanovišť,

nesplnila povinnosti, které pro ni vyplývají z čl. 6 odst. 3 směrnice o stanovištích ve spojení s jejím článkem 7, z čl. 6 odst. 2 téže směrnice ve spojení s jejím článkem 7, jakož i z čl. 4 odst. 1 směrnice o ochraně ptáků.

IV. K nákladům řízení

138 Podle čl. 138 odst. 1 jednacího řádu Soudního dvora se účastníku řízení, který neměl úspěch ve věci, uloží náhrada nákladů řízení, pokud to účastník, který měl ve věci úspěch, požadoval. Vzhledem k tomu, že Komise požadovala náhradu nákladů řízení a Slovenská republika neměla ve věci úspěch, je důvodné uložit posledně uvedené náhradu nákladů řízení.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (šestý senát) rozhodl takto:

1) Je třeba konstatovat, že Slovenská republika tím, že:

– **vyjmula programy údržby lesů a jejich změny, nutnou těžbu, jakož i opatření určená k předcházení hrozbám pro lesy a odstraňování následků škod způsobených přírodními pohromami z povinnosti, aby v případě, že mohou mít významný vliv na lokality Natura 2000, byly předmětem odpovídajícího posouzení jejich důsledků pro dotyčnou lokalitu z hlediska cílů její ochrany,**

– **nepřijala vhodná opatření k zabránění poškozování stanovišť a významného vyrušování ve zvláště chráněných oblastech určených pro ochranu tetřeva hlušce *(Tetrao urogallus)* (ZCHO Nízké Tatry SKCHVU018, ZCHO Tatry SKPU030, ZCHO Veľká Fatra SKCHVU033, ZCHO Muránska planina-Stolica SKVU017, ZCHO Chočské vrchy SKCHVU050, ZCHO Horná Orava SKCHVU008, ZCHO Volovské vrchy SKCHVU036, ZCHO Malá Fatra SKCHVU013, ZCHO Poľana SKCHVU022, ZCHO Slovenský raj SKCHVU053, ZCHO Levočské vrchy SKCHVU051 a ZCHO Strážovské vrchy SKCHVU028),**

– **nepřijala v ZCHO určených pro ochranu tetřeva hlušce *(Tetrao urogallus)* za účelem zajištění jeho přežití a rozmnožování v jeho areálu rozšíření (ZCHO Nízké Tatry SKCHVU018, ZCHO Tatry SKCHVU030, ZCHO Veľká Fatra SKCHVU033, ZCHO Muránska planina-Stolica SKCHVU017, ZCHO Volovské vrchy SKCHVU036, ZCHO Malá Fatra SKCHVU013 a ZCHO Levočské vrchy SKCHVU051) zvláštní opatření ochrany jeho stanovišť,**

nesplnila povinnosti, které pro ni vyplývají z čl. 6 odst. 3 směrnice Rady 92/43/EHS ze dne 21. května 1992 o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin ve spojení s jejím článkem 7, z čl. 6 odst. 2 směrnice 92/43 ve spojení s jejím článkem 7, jakož i z čl. 4 odst. 1 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/147/ES ze dne 30. listopadu 2009 o ochraně volně žijících ptáků.

2) Slovenské republice se ukládá náhrada nákladů řízení.

Podpisy